

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exercitium Perfectionis, Et Virtutum Christianarum

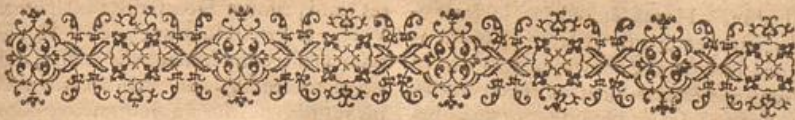
In tres Partes distinctum

Rodríguez, Alonso

Coloniæ Agrippinæ, 1622

Tract. II. De operum ordinariorum perfectione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40072

TRACTATUS SECVNDVS.
DE OPERVM ORDINARIORVM
PERFECTIONE.

CAPVT PRIMVM.

In eo profectus & perfectio nostra sita, vt opera, que ordinarie & quoti-
die agimus, bene perfecteque peragamus.

Dent. 6. 10.

IVSTE quod iustum est perseque-
ris, ait ad populū suum Deus, id
est, que bona sunt & iusta, bene
ea, iuste, & prout par est agito.
Profectus quippe & perfectio nostra non
consistit in eo, vt nostra agamus, sed vt
bene ea agamus; vti nec in eo, quod Re-
ligiosi sumus, sed vt boni Religiosi. Vnde
bene Hieronymus ad Paulinum, qui Hie-
ronimum eo nomine beatum prædica-
bat & magni faciebat, quod in sanctis il-
lis locis, in quibus redemptionis nostræ
misteria Redemptor Iesus est operatus,
moraretur, scribens, ait, *Non Hierosolymis
vixisse, sed Hierosolymis bene vixisse, lauda-
bile est, Quod adferri vulgo dictum solet,
vt eo religiosi moneantur ac credant satis
non esse, quod in statu Religioso versen-
tur: nam, vt vestis non facit monachum,
ita nec locus, sed bona vita & sancta. In
eo ergo res tota versatur, non, vt quis Re-
ligiosus sit, sed vt bonus; non in eo, vt
Religionis exercitia obeat, sed vt bene &
prout oportet; in eo inquam, quod refe-
rente Marco, de Christo turbæ dicebant,*

Mat. 7. 17.

*Bene omnia fecit. In hoc bene siquidem o-
mne nostrum bonum continetur.
Illud certum & indubitatum est, omne
nostrum bonum & malū in eo esse, quod
opera nostra aut bona sint aut mala. Qua-
lia enim illa futura sunt, tales erimus &
nos: illa clamant, qualis nostrum quisq;
Rodriquez exercit. pars 2.*

fit. A fructibus arbor cognoscitur. Nam
homo, vt ait Augustinus, arbor est, & o-
pera sunt fructus, quos illa fert; itaque ex
operum fructu liquido perspicitur qualis
quisque sit. Hanc ob causam Redemptor
de hypocritis & pseudoprophetis illis sper-
mologis ait, *A fructibus operum eorum
cognoscetis eos.* E contra vero de seipse sic
loquitur: *Opera que ego facio in nomine Pa-
tris mei, hac testimonium perhibent de me, &
si mihi non vultis credere, operibus credite,*
illa quippe declarant quis sim. Nec vero
solum declarant opera quid quisque in
hac vita sit, verum etiam quid in altera
futurus sit. Tales namque in altero futu-
ri sumus sæculo in perpetuum, qualia in
hoc opera nostra fuerint. Vnumquemq;
n. Dominus, prout in vtroq; Testamento
toties sacra Scriptura refert, secundum
opera præmiaturus & remuneraturus est.
Sic Psaltes; *Quia tu reddes unicuique iuxta
opera sua.* Et Apostolus, *Qua seminaueris
homo, hac & metet, &c.*

De serm.
Domin. in
monte lib. 2.
16.

Matth. 7. 16.

Ioan. 10. 25.

Psal. 61. 13.

Mat. 16. 27.

Rom. 2. 6.

1. Cor. 3. 8.

Galat. 6. 8.

Ad particulariora vero iam descenda-
mus, videamusque eequæ illa sint opera,
in quibus omne nostrum bonum, profe-
ctus & perfectio consistat. Non alia quam
ordinaria & que quotidie obimus, vt vi-
delicet orationem illam, quam quotidie
peragimus, bene peragamus; examina,
que indies faciamus, bene faciamus, Mis-
sam bene & prout oportet audiamus &
H dica-

H dica-

dicamus, Horas & reliqua pietatis exercitia magna cum reuerentia & attentione recitemus; continuo item nos in pœnitentiâ & mortificatione exerceamus, nostrum deniq; officium, & ea quæ obedientia & superiores iniungere, bene exequamur. In his inquam profectus & perfectio omnis nostra sita est: adeo vt si hæc perfecte pertractemus, perfecti, si imperfecte, imperfecti futuri sumus. Hæc itaque differentia est inter bonum perfectumq; Religiosum, & alium imperfectum & tepidum: non quod ille plura & alia agat quam hic, sed quod ea quæ agit, maiori agat perfectione. Ille proinde bonus & perfectus Religiosus est, quod illa bene & rite obeat, hic vero imperfectus, quod tepide admodum languideque hæc eadem præstet. Et quo ex his duobus quis plus habuerit, eo vel perfectior erit vel imperfectior.

Matth. 3. 8.
& 23.

Semen illud, quod in Euangelio seminator ille seminabat, etsi & ipsum in se bonum esset, & in bonam terram iactum; vno tamen loco fructum dedit trigesium, alio sexagesimum, alio etiam centesimum. Quo triplici fructus allati discrimine, triplicem denotari Deo seruiantium gradum sancti Patres volunt: sunt quippe alij Incipientes, alij Proficientes, alij denique Perfecti. Omnes, quotquot sumus, vnum idemque semen seminamus, quia eadem omnes opera obimus, eandem omnes seruamus regulam; idem omnes orationis & exanimi conscientiam habemus tempus, & iam inde vsq; ab exortu diei, ad eius vesperam, ex eiusdem superioris præscripto omnes occupati sumus. Sed homo homini quid præstat: quantum inter hunc hominem & illum discrimen est. quanta inter hunc Religiosum & illum distantia! Nam in vno hæc ipsa opera quæ seminant, fructum afferunt centesimum; quod magno cum spiritu & perfectione illa peragat; atq; hi sunt Perfecti: in alio vero afferunt quidem fructum, sed non ita vberem, sed sexagesimum tantum; atque hi sunt proficientes: in alio denique non nisi trigesium faciunt, atq; hi sunt incipien-

tes, qui primum Deo seruire incipiunt. Videat ergo vnusquisque, de quorū ipse numero sit: cōsideret num sit ex illis, qui trigesium fructum dant. Vtinam etiā nullus vestrum de illorum sit numero, quos Apostolus fidei fundamento non nisi lignum, fœnū, & paleas superædificare scribit, quæ ardeant in die Domini. Vide, ne tua vel ex vanitate, vel humano aliquo intuitu facias, aut etiam vt hominibus complacitas; & aliquo apud eos sis loco: hoc namque nihil est aliud, quam lignū, fœnū, paleas superædificare, vt in purgatorio saltem ardeant. Sed da operam, vt quæ agis, bene perfecteque agas; atque ita si feceris, argentum, aurum, gemmasque pretiosas ædificabis.

Ex ea vero quæ sequitur ratione, facile perspicietur, omnem nostrum profectum & perfectionem in hoc vno consistere. Omnis profectus & perfectio nostra duab. in rebus consistit; primo, vt agamus id quod nos facere Deus vult; deinde vt eo illa modo fiant, quo ea ipse fieri cupit; Vt nihil aliud præter hoc vel petendum vel desiderandum videatur. Primum, vt scilicet faciamus ea quæ fieri à nobis Deus vult, iam, per Dei gratiam in Religione habemus: atque hoc vnum de maximis est bonis & consolationibus, quas qui sub obedientia viuimus habemus; esse nos videlicet certos, omne id quod agimus, & in quo nos occupat obedientia illud ipsum esse quod Deus à nobis exigit & requirit. Atque hoc primum velut principium & fundamentum est vitæ Religiosæ ab ipso Euangelio & communi sanctorum doctrina traditum, sicut latius post ostendemus, vbi erit de obedientia loquendi locus. Scriptum est enim, *Qui vos audit, me audit.* Superioribus enim obediendo, obediunt Deo, eiusque voluntatem facimus; hoc quippe est, quod tunc à nobis fieri Deus postulat. Aliud itaque non superest, quem secundum illud, vt eo scilicet modo res fiant, quo illas Deus fieri desiderat; bene, inquam, & cum magna perfectione. hoc namque modo illas à nobis fieri & peragi cupit. Atque

1. Cor. 13.

3. p. 11. 11.
c. 10. 6. 11.
Luc. 10. 11.

que illud est, de quo hic loquimur.

Chron. Cister.
S. Bernardus cum vna cum Fratribus suis (vt refertur in Chronicis Cisterciensibus) matutinum officium decantaret, multos hinc inde conspexit Angelos, sedulo obseruantes, & scripto annotantes, quid in choro monachi ac quomodo agerent: vidit autem nonnullorum opera aureo, aliorum argenteo colore, aliorum atramento, aliorum denique aqua diluta describi, pro varia attentione ac spiritu, qua quisque orabat & canebat; aliorum vero penitus non describi: quia tametsi officio præsentibus corpore interessent, animo tamen & cogitatione procul inde distabant, inque res impertinentes distracti erant. Maxime autem, dum *Te Deum laudamus* cantaretur, solcite obeunt & discurrentes per singula loca Angelos vidit, vt nimirum saltem hymnus ille deuote & attente caneretur, & quomodo ex aliquorum, ipsum exordientium ore, velut flammæ quædam emicarent. Videat igitur quisque, qualis & cuiusmodi sua sit oratio, ac num auro, atramento, vel colore aqueo notari digna sit, aut penitus que annotetur indigna. Vide quoque an, dum orationem facis, igneæ ab ore tuo scintillæ erumpant, an vero oscitationes & dormitantium pandiculationes. Vide denique, an illi solum præsens sis corpore, animo vero in studiis, officio, vel negotiis externis, aut aliis rebus impertinentibus verferis & peregrineris.

CAPVT II.

Multum nos ad perfectioni incumbendum animare debet, quod eam in re admodum facili Deus constituerit.

Reuerendus Pater Magister, Hieronymus Natalis, illustre Societatis nostre, ob insignem doctrinam & virtutis columnen, quando Hispanienses prouincias primum visitatum venit, inter alia

plurima salubriter decreuit & iniunxit, hæc vt veritas & doctrina identidem ac frequenter nostris inculcarentur, nempe, omnem nostrum in spiritu profectum & perfectionem in eo potissimum consistere, vt particularia, ordinaria, & quotidiana, quæ quotidie agimus, opera bene riteque peragantur. Adeo vt profectus & vitæ in melius emendatio, non in eo sita sit, quod opera quædam extraordinaria supererogatione assumantur, nec quod alia sublimia altaque officia agantur, sed tantum vt ordinaria Religionis opera, & illa quæ nobis superior concedidit officia, ceteri omnium ea sint infima & contemptissima, perfecte debitoque modo obeamus. Hoc quippe est, quod à nobis Deus exigit. Quocirca in hoc maxime intenderè & oculos & animum debemus, si tam illi placere, quam perfectionem assequi velimus. Consideremus ergo & notemus hic, quam sane tenui dispendio perfecti esse valeamus, cum eo ipso solum quod quotidie agimus, nulla alia extra ordinem addendo opera, perfecti esse possimus.

Hoc maximæ omnibus consolationi est, & omnes nos ad perfectionem maximopere extimulare debet. Si exquisita aliqua opera & extraordinaria, si eleuationes aliquas & contemplationes admodum sublimes, vt perfectus dici possis, à te exigeremus, aliquo te modo excusari posses, ac dicere, tam sublimè te euolare nec posse, nec audere. Si peteremus, vt quotidie ad sanguinem vsque te cederes, quotidie in pane & aqua ieiunares nudipes incederes, perpetuo cilicium gestares, dicere sane posses, sufficientes ad hoc te vires non sentire. At nihil tale à te exigimus, nec in hoc tua sita perfectio, sed tantum, vt quod agis, bene agas. Per eadem ergo quæ agis, modo velis, perfectus esse pores. Iam omnis impensa facta est, aliud vt insuper adiungi necesse non sit. Quis igitur ad perfectionem animum non applicet, viso eam ita facilem & obuiam esse, & veluti in manibus, atque adeo in re tam

H 2 faci-

Dnt. 30. 11.

facili & pertractabili consistere? Deus, quo populum suum ad sui obsequium, & legis obseruantiam animaret, his verbis eum admonuit, *Mandatum hoc quod ego precipio tibi hodie, non supra te est, nec procul positum, nec in caelo situm, ut possis dicere, quis nostrum valet ad caelum ascendere, ut deferat illud ad nos, ut audiamus atque opere compleamus; nec trans mare positum, ut causeris & dicas, Quis ex nobis poterit transire mare, & illud ad nos usque deferre, ut possimus audire & facere quod praeceptum est? Sed iuxta te est sermo valde in ore tuo, & in corde tuo ut facias illum.* Idem omnino de perfectione, de qua in praesenti tractamus, dicamus oportet.

Enc. 17. 21.

Hoc quoque suis argumento & ratione ad perfectionem animabat beatus Antonius: Graeci, inquit, Philosophiam & reliquas scientias comparaturi, longa suscipiunt itinera, vasta traiciunt maria, maximis sese in hoc laboribus, & vitam periculis obiectantes: nos vero quo virtutem & perfectionem, quae vera & genuina sapietia est, adipiscamur, nulla necesse est pericula adire, nullos labores subire, ne quidem domo pedem efferre, quia domi, quin imo intra nos ipsos illam reperiemus. *Regnum Dei intra vos est.* In rebus enim illis ordinariis & quotidianis, quas agitis, perfectio vestra versatur.

Solet ut plurimum in spiritualibus conferentis (potissimum, quando tempus, aliquod deuotioni magis colendae dedicatum instat, Quadragesima, Aduentus, festa Pentecostalia, denique ipsa votorum renouatio) peti, quam maxime ratione ac pacto nos ad hanc renouationem, ad hanc Quadragesimam, ad Spiritum sanctum recipiendum, aut puerum Iesum recens natum intra nos recondendum disposituri & praeparaturi simus. Multa tunc ab variis media & dispositiones suggeri videbitis, & eas bonas omnes; at optima ad hoc ratio, in qua insistere nos oportet, est haec ipsa, de qua tractamus; in operibus scilicet nostris ordinariis, nos perficere. Aufer ergo & exue imperfectiones, quas

in rebus hisce communibus & quotidianis committis, easque quotidie melius & perfectius, & minus defectuose agere stude; atque haec futura bona est, ad quidquid volueris praeparatio, & omnium forsitan optima. In hoc ergo potissimum oculos intende, & reliqua omnia, quae suggerentur media & considerationes ad vnum hoc referantur.

CAPVT III.

In quo operum nostrorum bonitas ac perfectio consistat; & aliquot proponuntur media ad eadem rite ac bene agenda.

AT videamus iam, in quo haec operum bonitas sita sit, ut deinde ad media veniamus, quae nobis ad eadem bene agenda conferent. Paucis ut dicam, duabus in rebus ea sita; Primum, ut pure ea propter Deum agamus. Rogat S. Ambrosius, eoque nam causa sit, cur in ipsa mundi creatione Deus statim acres corporales & animalia creasset, ea omnia laudando approbarit. Mox enim ut plantas & arbores condidit, subiunxit, *Et vidit Deus quod esset bonum;* quin & auibus & piscibus, & stellis, & sole & luna creatis, quam primum subdidit, *Et vidit Deus quod esset bonum.* Omnia quidem haec, mox ut perfecta & in mundum producta sunt, Deus laudauit, homo vero conditus cum esset, solus laude omni indignus fuisse visus est, non enim de eo dicitur, uti de rebus caeteris, *Et vidit Deus quod esset bonum.* Eoque hoc mysterium est, quae nam rei huius ratio? dicit tibi S. Ambrosius; Quod enim omnis reliquarum rerum corporaliu & animalium pulchritudo & bonitas in exteriori quod de foris apparet, consistat, & nulla alia in ipsis perfectio inueniatur, quam quae oculis humanis videtur; ideo mox à sui creatione laudantur. Hominis vero bonitas & perfectio non in exteriori illa, quae apparet, specie sita est, sed in interiori tantum, quae intro-

sum

sum later abscondita. *Omnis gloria hominis, qui est filius Regis (Dei) ab intus est; atque hoc est quod oculis diuinis perplacet. Homo enim, ait Samueli Deus, videt ea qua parent, atque ea illi placet aut displicent. Dominus autem intuetur cor, finem quoque & intentionem, quam quisque habet, dum sua opera peragit. Atque hanc ob causam hominem iam creatum non laudauit, uti reliquas creaturas dum conderentur laudauit. Intentio namque totius bonitatis & perfectionis omnium operum nostrorum radix est & fundamentum. Et ut lapides in fundamentum coniecisti, et si non appareant, vniuersam ædificij molem sustentant, ita & opus Intentio.*

Tract. 3. c. 1.

Alterum quod ad operum perfectionem requiritur, est, ut agamus id quod possumus, & quantum est ex parte nostra, ut bene ea fiant. Neque enim sufficit, ut bona tua sit intentio; neque etiam satis est te dicere, propter Deum hæc à te fieri. sed necesse insuper est, ut ea quam potes optime facere contendas, quo per ea magis placeas Deo. Sit igitur hoc primum medium, ad opera tua bene agenda, scilicet ea pure propter Deum agere. Hoc namque bene, & quam possumus optime ea nos agere faciet, ut nimirum hoc pacto Deo magis placeamus; et si alioquin nec superiores, nec alij homines nos videant, ita denique, ut ea pure propter Deum fiant. Rogabat alias B. P. N. Ignatius fratrem quemdam, quem suo in officio aliquantulum segnescentem & negligentem videbat. Frater, propter quem hoc facis? qui respondit, Propter amorē Dei, tum B. P. Equidem promitto, si post hæc ita tuo fungi officio pergas, egregie te à me multandum; si enim propter homines id ageres, adeo graue non foret ita negligentem te esse: at cum id propter Deum tam potentem & magnum Dominum agas, insigne piaculum est, ita tepide te gerere.

Primum medium opera nostra perficiendi. Intentio pura.

Secundum medium. Memoria presentia Dei.

Secundum medium ad hoc, à sanctis dari solitum, idque maxime efficax, est, in Dei presentia iugiter ambulare. Etiam Gentilis Seneca dicebat, hominem vir-

tutis studiosum, suaque bene agere volentem, sibi persuadere debere, coram venerabili aliquo magnæque apud se auctoritatis viro se versari, proinde ita sua omnia & facere & dicere debere, uti ea faceret & diceret, si vere ab eo coram conspiceretur; Sic viue, inquit, tamquam sub alicuius boni viri ac semper presentis oculis. Si porro illud ad sua bene agenda satis esset, quanto ergo efficacius ad id medium futurum est in Dei presentia iugiter ambulare, semper cum sibi presentem fingere, imaginando nos ab eo desuper videri? præsertim cum id non nuda quædam sit imaginatio, uti illa Senecæ, sed vere ac re ipsa ita fieri certum sit. Sicut multis in locis id nobis Scriptura indicat, *Oculi Domini multo plus lucidiores sunt super solem, circumspicientes omnes vias hominum, & profundum abyssi, & hominum corda intuentes in absconditis partibus.*

Eccles. 23. 28.
Iob. 34. 21. &
c. 31. 4.
Prou. 5. 21.
2 Paral. 16. 9
Tract. 6.

Postea autem ex professo & singillatim de hoc exercitio presentie Dei loquemur, dicemusque quam id excellens & vile sit quantique à sanctis omnibus habitum, & quantopere commendatum. In presentia illud tantum quoad materiam nostram, inde afferemus, quanti videlicet sit momenti, ordinaria nostra opera bene, & prout conuenit facere. Tanti vero momenti id est, ut sicut eo loco ostendemus, ipsa Dei presentia imaginatio non ad id tantum proficit, ut in illa sine ac iugiter nos detineamus, sed ut stimulus nobis illa potius sit ad bene faciendum ea quæ agimus: adeo ut, si propter attentissimam illam in Dei nos presentia versari imaginationem, opera nostra negliger obiremus, & aliquos in iis errores committeremus, adeo non bona ea futura esset denotio, ut quædam potius illusio foret. Addunt insuper nonnulli, ac docent talem Dei presentiam nos habere debere, & talem à sacra Scriptura & sanctis omnibus nobis tantopere commendari; ut nimirum taliter & tam bene nostra opera peragere studeamus, ut coram oculis Dei illa comparere queant, nihilque in iis appareat, quod eius oculis

lis Dei; à quo reſpicimur. Atque hoc inſi-
nuare nobis Iohannes Apoſtolus in Apo-
calypſi ſua velle videtur: ſanctorum enim
animalium illorum, quæ corâ Dei thro-
no ſtantia. & ad eius mandata excipienda
prompſiſſima conſpexit, proprietates de-
ſcribens ea intus & foris, & in circuitu o-
culis plena ait fuiſſe; oculos quippe ha-
buiſſe in pedibus, in manibus, in auribus,
in labris, oculos deniq; in oculis. Vt hinc
diſceremus, eos, qui Deo perfecte ſeruire,
eiſque præſentia digni eſſe volent, in om-
nibus ſectare & cauere debere, ne quid
agant, quod Dei præſentia ſit indignum.
Debes inquam oculus eſſe & oculis ple-
nus intus & foris, vt videas ſcilicet quo-
modo opereris, ambules, loquaris, au-
dias, videas, cogites, velis, & deſideres: vt
in omnibus rebus tuis nulla ſit, quæ Dei,
ante cuius conſpectum verſaris, oculis
vllatenus diſpliceat.

Ecc. 44. 16.
Hebr. 11. 5.

Est hæc optima, in Dei præſentia am-
bulandi ratio: hinc Eccleſiaſticus, & A-
poſtolus, loco eius quod in Genefi de
Enoch legitur, *Ambulauitque cum Deo*
(quod idem eſt, ac coram Deo) & non ap-
paruit, quia tulit eum Dominus; dicunt E-
noch placuiſſe Deo, & translatus eſt in paradi-
ſum. Vnde diſcamus licet idem eſſe ſem-
per cum Deo ac coram Deo ambulare, &
Deo placere, cum vnum per aliud decla-
rent. In Exodo legitur, Iethro ad generum
ſuum Moſen veniente, Aaron & omnes
Principes Iſrael conueniſſe, vt comederent
panem cum eo coram Deo; quod Auguſtinus
& Origenes ſic volunt intelligi, non quaſi
conuenerint, vt coram tabernaculo vel
arca comederent, quia nondum id erectum
erat: ſed quod ad tali cum pietate, ſancti-
monia, & modeſta religioſaque motum
compositione comedendum & bibendum
ac recreandum conuenerint, qualis dece-
ret eum qui in Dei conſpectu epularetur;
ſedulo cauendo ne quid eo in epulo eſſet,
quod diuinos eius oculos offenderet.
Hoc ſcilicet modo iuſti & perfecti, in om-
nibus rebus ſuis etiam in diſcretibus,
& ad vitam humanam pertinentibus, co-
ram Deo ambulant. Inſi, ait Propheta,

Pſal. 67. 4.

epulentur & exultent in conſpectu Dei, & de-
lectentur in latiria; ſed coram Deo, ita in-
quam, vt omnia coram oculis Dei appa-
rere tuto poſſint, nihilq; ſit in illis, quod
præſentia diuina ſit indignum.

Hoc idem modo compleri multi ſan-
cti dicunt id, quod Chriſtus Redemptor
in Euangelio iubet, *Oportet ſemper orare,*
& non deſicere, & illud Pauli ad Theſſalo-
nicenſes, *ſine intermiſſione orate:* aiſt enim
cum ſemper orare, qui ſemper bene labo-
rat. Ita id docet S. Auguſtinus, ſuper illa
Pſalmographi verba, *Tota die laudem tuam.*
Vis, inquit, optimum quoddam Dei tota
die laudandi medium? En; quidquid ege-
ri, bene age, & laudasti Deum tota die. Idē
dicit S. Hilarius, *Per hoc enim efficitur, vt
ſine intermiſſione oremus, cum per opera Deo
placita, & in gloriam eius ſemper exercita,
ſancti cuiusque viri vni in omni oratio ſit, ac
ſi ſecundum legem noctu dieque viuendo, vi-
ta ipſa nocturna legis erit & diurna medita-
tio.* Et S. Hieronymus ſuper illum Pſalmi
verſum, *Laudate eum Sol & Luna, laudate
eum omnes ſtella & lumen,* interrogat, quo-
modo Deum Sol, Luna, lumen & ſtella
laudant? Et ait, *In eo quod à ſuo officio &
ſeruitio non recedunt, ſed illo optime fun-
guntur, & agunt id propter quod creata
ſunt, ac proinde ſeruitium ipſorum laus Dei
eſt.* Adeo vt quicumque officio ſuo bene
fungitur, qui quotidiana & ordinaria Re-
ligionis opera bene exequitur, is Deum
ſemper laudet, & ſemper in oratione ver-
ſetur. Confirmare id poſſumus illo Sa-
pientis loco, *Qui conſeruat legem, multipli-
cat orationem; ſacrificium ſalutare eſt atten-
dere mandatis, & diſcedere ab omni iniqui-
tate.* Ex hoc igitur facile patebit, quanti
aſtimandum, quantæque perfectionis ſit,
ordinaria qua facimus opera, bene age-
re, cum id quodammodo ſit orationem
& oblationem multiplicare, iugiter ora-
tioni intendere, & in præſentia Dei aſſi-
duo verſari. Atque hoc in primis ſalu-
tare, deoque quam gratiſſi-
mum ſacrificium
eſt.

CAPVT

CAPVT IV.

Alia bene sua agendi ratio proponitur, ita scilicet illa agere, ac si aliud præter hoc, nobis agendum non esset.

Tertium medium. Præfens opus solum curare.

Tertium bene debitoque modo sua agendi medium est, ita singula sua agere, perinde ac si aliud quid agendum non esset: ita inquam orationem nostram peragere, Missam celebrare, Rosarium nostrum & Horas recitare, tamquam si aliud præter hoc agendum non incumberet, & ita de reliquis operibus. Quis nos premit? quis instat? Itaque videamus ne quam in operibus nostris confusionem faciamus, neue vna res aliam impediatur; sed in illam oculos semper dirigamus, quam præ manibus habemus. Verbi gratia in oratione non cogitemus de studiis, officio, aut rebus agendis: ad aliud quippe hæc cogitatio non refertur, quam vt orationem illam impediatur, & nec illa, nec cætera bene fruantur; cum reliquos dies totus officio, studiis, & ministeriis exequendis sit dedicatus. *Omnia quippe tempus habent*, saum igitur rei cuique tempus demus. *Sufficit diis malitia sua & labor.* Hoc porro medium adeo consentaneum & rationi conforme est, vt etiam Ethnici fidei lumine carentes, ipsum olim docuerint, quo maiori reuerentia & veneratione cum falsis iis ageretur diis, quos ipsi vt numina venerabantur. Inde ortum habet vetus illud dictum, *Adoratum sedeant*: id est, qui cum diis agere voluerint, sedendo id, & cum attentione, & in quiete faciant; non vero leuiter, perfunctiore, & negligenter. Plutarchus, de honore & reuerentia loquens, qua sui æui sacrificuli ad deorum suorum aras & simulacra accederent, toto illo quo illi sacrificium peragebant tempore, ad stare solitum ait præconem, quia alta vo-

ce eos commoneret, *Hoc age, quod agis*; id est, hoc quod agis, mente animoque intende, noli alibi sensibus diuagari; & ad hoc quod præ manibus habes opus attende. Atque hoc ipsum medium est, quod hoc loco præscribimus, vt nimirum in eo quod agimus, toti esse procuremus; illud exacte, cordialiter, matureque exequi studendo; & demum ita vnumquodque opus agamus, ac si aliud nihil quod ageremus, haberemus. *Hoc age quod agis*, & in eo totus esto; id est, toto animo, cura, & diligentia in id quod præ manibus habes attende. reliqua vero omnia tunc seponere, itaque fieri vt bene omnia tua agas. *Quod nunc instat agamus.* Vetus quidam sophus probaturus nos ad id solum quod præfens est attendere, nullatenus vero de præteritis aut futuris sollicitos esse debere, hanc sui dicti rationem adferebat, quod solum quæ præsentia sunt, certo in nostra essent manu, præteritum vero & futurum minime: illud enim iam abiit, ac proinde in nostris manibus non est; hoc vero ignoramus an venturum sit. Vtinam vero hoc à nobis ipsis impetrare possimus. Vtinam ita nostri, & cogitationum & imaginationum nostrarum simus domini, vt de alia nulla re, præterquam ea quam in præsentiarum agimus, cogitemus! Tanta vero hinc cordis nostri instabilitas est, tanta illinc dæmonis tentantis malitia & versutia est, vt illa ipse ceu instrumento vusus, earum in alio negotio nobis rerum cogitationes & curam ingerat, quæ postea nobis sunt agenda, vt sic impediatur & inturbetur quod in præfens agimus. Est hæc solita & ordinaria a duersario nostro, nobisque omnibus imprimis noxia & damnosa tentatio: id quippe per eam spectat, vt nullum omnino opus bene agamus. Atque ideo tempore orationis, re de rebus agendis, muniis, officio cogitare facit, imaginationi quæ rei alterius cuiuspiam bene agendæ modos & rationem suggerit, vt nimirum orationem, quam tunc obis, minus bene facias; eius vero loco summo studio conatur mille-

Aristipp. apud Aelian. lib. 14. var. histor.

Ecl. 31.

Mat. 6. 34.

Paul. Mar. in adag. 1. 101.

tibi

tibi modos ad rem illam aliam postea bene peragendam repræsentare, quia scilicet eam modo non facis: nam postea cum ea iam agenda erit, aliud quid tibi rursus suggereret, ut nec etiam illam facias bene. Atque ita nos in omni re decipit, ut nihil omnino tandem à nobis bene fiat. *Non enim ignoramus cogitationes eius, imo eas penitus perspectas habemus.* Futura & post agenda seponi, & iam de illis laborare & cogitare noli; etsi enim bona ea sint in futurum, non tamen in præsens bonum est de eis cogitare. Quando autem tentationi huic subreptitius hic prætextus accesserit, fore nimirum, ut tibi post fortassis occurrat id, quod iam mentis tuae se offert, vel ex hoc vno colliges hanc à Deo cogitationem non esse, sed meram Diaboli tentationem. Deus enim non est amicus confusionis, sed pacis, quietis, & boni ordinis; proinde qui tibi quietam, pacem & ordinem rerum furripit, non Deus est, sed Diabolus, qui confusionis, inquietudinis, & turbationis amicus est. Hunc itaque turbatorem à te repelle, & confide, Deum, si agas id quod debes, suo tibi tempore daturum omne id quod tibi conueniet, & quidem abundantius & copiosius. Vnde quamuis tibi tempore eo quo spiritualibus exercitiis vacas, bona quædam ratio scitum punctum, aut subtile quoddam argumentum, necnon alterius contra solutio occurrat, noli ipsam tunc multum curare; sed sepone, tibi que persuade, nihil te propterea quod animo id exturbes amissurum, at potius manus quid postea & subtilius suggerendum.

In specul.
discipl. p. 2.
c. 7.
Tom. 3. Epist.

Vnde bene S. Bonaventura, *Scientia qua pro virtute despicitur, per virtutem postmodum melius inuenitur.* Et R. D. M. Auila, *Quando mentem rei alienius cura impotenti tempore occupavit, dicito, Nihil tale mihi nunc Dominus meus imperat, ac propterea de cogitare opus non habeo; at ubi id mihi Dominus meus iniunxerit, tunc de illo tractabo.*

CAPVT. V.

Alius modus præscribitur, ita nimirum vnumquodque opus obire, perinde ac si id in vita nostra vltimum futurum esset.

Quartum medium, quod sancti Patres est vnumquodque eorum ita peragere tanquam si id vltimum & supremum totius nostræ vitæ foret. Suggestit id Bernardus, dum Religiosis bene exacteque opera sua agendi formulam præscribit; *In omni opere, inquit, suo dicat sibi ipse, si modo meriturus esset, faceret istud hoc eodem modo faceres? S. Basilius vero, semper, inquit, ante oculos tuos versetur vltimus dies, cum enim diluculo surrexeris, ad vesperam te ambigat peruenire; & cum in lectulum ad quiescendum membra tua posueris, noli considerare de lucis aduentu, ut facilius te possis refrænare ab omnibus vitiis; multi namque subito & ex improviso moriuntur. Est hoc efficax medium ad opera nostra bene perfectæque agenda. Vnde & legimus S. Antonium Abbatem sæpius hoc discipulis suis præceptum inculcasse, ut hoc pacto eos ad virtutem, & ad bene sua agenda animaret. Vnde & alius ille dicebat,*

Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.

Si ita singula nostra ageremus, quasi si statim nobis esset moriendum, & posthac amplius operari non liceret, longe profecto aliter, maiori que perfectione eadem ageremus. Quam enim deuotam celebrarem Missam, si scirem certo illam postremum opus fore, quod in vita essem acturus, & nullum posthac mihi tempus ad amplius operandum & promerendum futurum. Quam serio attenteque orarem, si nossem hanc vltimam orationem fore, & me exinde tempus ad veniam de peccatis & misericordiam postulandam non habiturum. Hac de causa communi-ter dicitur, *Si non potes orare, ito ad mare.*

Quartum medium. Quod si id vltimum foret.

In specul. discipl.

Horat. in Epist. 4.

Matth. 46. Ioh. 14.

cum enim mors presens ante oculos versatur, aliter longe & feruentius oratio instituitur.

Sacerdos quidam monasticam vitam professus, sanctimonia vite singulari cum esset, sua quotidie confiteri peccata solebat, vts purgatione hac ad Missam indies dicendam disponderet: qui cum tandem in grauem ægritudinem incidisset, & eam lethalem esse Superior vidisset, monitus ab eo est, vt, quoniam pessime iam affectus erat, ita peccatorum confessionem perageret, quasi breui moriturus. Tum æger, manibus in cælum sublatis, Benedictus, inquit, sit Deus, iam triginta & amplius anni sunt, Pater, ex quo mea ita quotidie peccata sum confessus, ac si statim de vita essem migraturus; vnde iam aliud me facere opus non erit, quam ita me reconciliare ac disponere tanquam si sacrum essem celebraturus. Laudabiliter haud dubie Religiosus ille faciebat: nostrum vero est, ipsum imitari & ita singulis vicibus confiteri, & sacratissimas Eucharistiæ epulas adire, perinde ac si de vita tunc decessuri essemus; atque ita etiam reliqua opera nostra obire. Sic quippe fiet vt in mortis via necesse futurum non sit nobis dicere vt sic confessionem illam instituamus, quasi illa futura esset vltima; Sed tantum vt ita Deo nos reconciliemus, sicut facere consueuimus, dum veri altaris Sacramentum sumeremus. Sane si hoc modo procederemus, semper mors nos optime dispositos & paratos inueniret, neque improviso vnquam obrueret. Hæc itaque optima est ad subitum & non derepente moriendâ oratio & deuotio. Nam, vt Christus Dominus asseuerat, *Beatus ille seruus, quem cum uenerit Dominus eius, inuenerit sic facientem.* Ita porro vitam suam instituebat S. Iob, qui de se sic confitetur, *Cunctis diebus quibus nunc milito, exspecto donec ueniat immutatio mea, & quotidie mihi persuado, diem hunc mihi vltimum esse. Vocabis me, & ego respondebo tibi, id est, quo me cumque die vocare dignatus fueris;*

Rodriquez exercit. pars 1.

paratum me & dispositum, ad tibi respondendum, & uocationi tuæ omni hora & momento, quo me appellare volueris, attendendum inuenies.

Vnum è certissimis signis, è quibus quis cognoscat vtrum rationes suæ bene & recte coram Deo stent, est, si semper paratus & dispositus sit, ad Deo, quocumque is tempore, & quocumque in opere vocare voluerit, respondendum. Non loquor hic de infallibili quadam certitudine (talem enim in hac vita sine singulari Dei reuelatione habere non possumus) sed tantum de probabilibus & moralibus coniecturis, & tales in hac vita homo habere potest. Inter quas certa, euidentis, & maxime principalis est illa; si contentus sis vt hoc te in tempore, hac in coniunctura, & hoc in opere quod facis, mors opprimeret.

Quare vide an dispositus sis ad iram Deo, si hoc in momento te vocaret, respondendum, vt respondit sanctus ille Iob. Ad hunc lapidem Lydium sæpe te explora & examina, atque his verbis sæpe à te sciscitare, Si iam mors te opprimeret, anne gauderes? Quando igitur circa hoc me examinans & interrogans, comperio gratum mihi fore & amicum si me hoc instanti & in hoc opere quod ago, mors subito occuparet; recte mihi ambulare videor, & hoc aliquantulum me recreat ac delectat. At dum comperio molle me vt mors tunc veniret, & hoc me in opere, negotio, coniunctura, & occupatione distentum inuaderet; sed paululum adhuc exspectaret, donec ea quæ mente agito & molior, meque distrahunt, absoluam; non bonum id signum est, sed potius vt euidentis argumentum habere debeo, de meo me profectu parum sollicitum esse, vt bonum Religiosum decet. Nam, vt bene ait Thomas à Kempis, *Si bonam haberet conscientiam, non multum timeres mortem: at cum tantopere eam metuas, signum id est conscientiam tuam in re aliqua remordere, & rationes tuas vsque adco-*

I liqui.

Math 24. 46.

Iob 14. 14.

Thomas à Kempis.

liquiditas non esse: *satius esset peccati timere quam mortem.* Oeconomus, qui bene rationes suas composuit, adeo non timet ut ratio dati & accepti à se petatur ut etiam optet & velit eam à se posse: at cuius rationes non satis bene constant, sibi metuit, si quando ea à se exigenda sunt, & quantum poterit, ab iis reddendis se excusat, & semper procrastinationem petit.

Lib. 4. c. 5.
Vna.

2. Cor. 15. 31.

R. P. N. Franciscus Borgia id bonum Religiosi omnis exercitium fore dicebat si quatuor & viginti per diebus eo in statu se constituat, in quo esse vellet si mori ipsum contingeret; ac tunc demum fore ut bene se habeat, quando quotidie dicere poterit, *Quotidie (& hodie) morior.* Vnusquisque ergo à semetipso rationes deponat, ac frequenter se quoad hoc punctum examinet: si vero tunc videas minime te ad mortem dispositum esse, & nolle te ab eadem tunc occupari, in bono statu te ad conflictum illum incundum, & aleam illam subeundam ponere satage, ac finge à Domino petere te, ut aliquot vitam tuam ad hoc diebus proroget; ipsum vero hosti tibi dare, quare tempus illud datum utiliter expende, & quā diu illud durat, ita vivere in eo allabora; ac si tibi statim esset moriendum. Beatus ille, qui talem vitam instituit, qualis ipse in mortis suae hora voluit inueniri.

Hoc inter omnia quae proximo proponere pro concione solemus, vtilissimum est, ut videlicet taliter vitam instituant, quales in hora mortis suae cupiunt inueniri, nec suam in futurum conuersionem & poenitentiam differant. Nam, ut ait venerabilis ille vir, *Dies crastina plane incerta est; & unde scis te ad crastinum esse peruenturum?* Et Magnus Gregorius: *Qui poenitentibus veniam spondit; peccantibus crastinam diem non promittit.* Dicere vulgo homines solent, morte nihil esse certius, eiusdem vero hora nihil incertius: Magis etiam & amplius dicit Redemptor noster Iesus apud Evangelistam; *Et vos estote parati, quia qua*

Luc. 12. 40.

hora non putatis, filius hominis veniet. Quo loco est de die iudicii ipse loquatur, nihil tamen obstat, quo minus etiam de hac hora hæc intelligamus: in ea siquidem particulare de vnoquoque hominum iudicium peragetur; quæque in eo feretur sententia, in vniuersali non retractabitur, ac tantum confirmabitur. Dicit igitur Christus, horam illam non modo incertam esse, & te nescire quando ventura sit, sed etiam quo non putabis momento ad futuram; & forte tum, cum minus de ea eris sollicitus, & longe alia cogitabis. Atque hoc est quod Timotheo suo scribit Apostolus, *capit. 4. versicul. 2. Sicut fur in nocte ita veniet.* Et in Apocalypsi sua Ioannes, *capite tertio versiculo tertio, Veniam ad te tamquam fur, & nescis qua hora veniam ad te.* Fur ut veniat, eam expectat horam, qua domestici minus de eius aduentu cogitant, quin etiam altum dormiunt. Hac eadem itaque comparatione docet nos Christus, quomodo caute nos gerere debeamus, ne nos ex improviso & in cautos mox opprimat. *Hoc autem, inquit, scitote, quoniam si sciret pater familias qua hora fur veniret, vigilaret utique, & non sineret perfodi domum suam;* at quia horam nescit, verum scilicet in prima vigilia, an nocte media, an demum sub auroram venturus sit; hinc semper vigilat sollicitus ne domum is perfringat, suaque diripiat: sic & vos, inquit, semper vigilare & omni tempore paratos esse oportet, quia qua hora non putatis, mors advenit.

Notant hoc loco sancti Patres singularis cuiusdam misericordiae Dei argumentum id esse, quod incerta & incognita nobis mortis sit hora, ut nimirum ita semper parati essemus, & nunquam non ad eam dispositi. Si enim certo homines nossent quando illa ventura esset, hæc illis securitas & certitudo maxima esset negligentiae, plurimorum peccatorum occasio. Si enim modo, quando & de ea sunt incerti, & horam eius ignorant, tam incaute negligentique

viuant,

Thom. à Kemp.

Homil. 12. in Evangel.

Luc. 12. 40.

Depressio religio.

Rem. 12.

Aug. in Psal. 14 in illa verba Misericordiae & misericordiae.

Greg. in 13. sup. Euan. & lib. 12. Moral. 12.

Luc. 4.

uunt; quid tum demum facerent, cum scirent tam cito se morituros non esse. Ideo inquit sanct. Bonaventura voluit Deus mortis diem nobis esse incognitum, vt res haece temporales eo minoris duceremus, iisque nos adeo non immergeremus, quod singulis eas horis, imo momentis, possumus perdere; vti diuiti illi auaro apud sanct. Lucam cominatus est Deus: *capit. 12. versicul. 20. stulte hac nocte animam tuam repetent a te, qua autem parasti, cuius erunt? Sed vt corde & animo ad eas tantum auhelemus, quae perpetuo sunt duraturae. Aequum igitur erit, vt quae aliis ipsi praedicamus, ea etiam nobis praedicemus inque vtilitatem nostram conuertamus, vti insinuat Apostolus, Qui ergo alium doces, teipsum non doces? Vna de communissimis cacodemonis tentationibus, quae is hominibus plurimis imponit, est, quod claram hanc & manifestam adeo veritatem eos celet, ab illorum oculis eam ita remouendo, penitus vt illius obliuiscantur, deque ea minime cogitent, iisque persuadendo satis illis tam ad hoc quam ad illud tempus superesse, postea fore vt se emendent, & vitam in melius commutent. Eadem quoque tentatione non paucos Religiosos decipit, dum illos inducit, vt suam de profectu in spiritu curam semper de die in diem differant, ac dicant, postquam haec aut illa studia absoluero, quando hoc officio defunctus fuero, vbi huic negotio finem imposuero, tunc demum exercitia mea spirituaalia, meas poenitentias & mortificationes serio disponere incipiam. Proh miserum te! Si vero te in studiis mori contingat, quid tibi proderunt litterae, ob quas in virtute elanguisti, nisi vt ex ceu palea sint & foenum, quae ceu pabulum in alia vita ignem tuum magis accendant, vt ait Apostolus, Ex illo igitur aliquam nobis vtilitatem ipsi trahamus, quod alicuius, vt inde proficiant, suggerimus. *Medice cura teipsum, hoc ipse tibi reme-**

dium applica, quod alijs consulis, cura non minus eo indigeas.

CAPVT VI.

Aliud suggeritur opera sua bene faciendi medium; scilicet non nisi in diem praesentem intentionem figere, nec vltterius.

QVINTVM medium, quod nos ad Opera quotidiana bene perfecteque agenda, etiam permultum animabit & excitabit, est, vt tantum de praesenti die solliciti simus. Etsi vero hocce medium a superiori minime differre videatur, ab eo tamen discrepat, vti e sequentibus liquido patebit. Inter alia quae permultos in via virtutis senes & languidos reddere solent, & inter tentationes, quibus hunc languorem inducere demon conatur, non potissima est sequens haec, quod ita scilicet eos secum faciat ratiocinari, quid? Tene tot annis tam caute, tam circumspecte, tam exacte omnibus in rebus posse viuere, semper vt te mortifices, & semper coerceas, & refranes, velle tuam vbique etiam perpetuo abneges, voluntatem denique tuam omnibus in rebus compescas? Hocque diabolus vt rem valde difficilem & permolestam depingit, & hoc vitae genus esse negat, quod eatenus & tam diu quaeat extendi, ita B. P. N. Ignatium, quando Manresam se contulit, vt ibidem summam vitae austeritatem sectaretur, inter alias tentationes, quibus eum oppugnauit, haec de qua loquimur, non mediocriter exagitauit, dicens, Qui fieri potest Ignati, te vitam tam asperam, atque haec est, sexaginta illis vitae annis, qui tibi adhuc restant, ferre posse? Huic vero tentationi hocce quod tractamus medium diametraliter oppositum est. Neg;

Quintum medium. Praesentem tempus curate.

Lib. a. c. 6. vita.

De profectu religio. lib. 1. c. 57.

Rem. 12. 21.

1. Cor. 1. 12.

Loc. 4. 13.

enim necesse te est de multis annis multitudine dieb. anxium esse, sed de vna illa duntaxat, quae hodie praemanibus est. Est autem medium hoc debilitati nostrae infirmitati quam maxime proportionatum. Quis non enim se animet, & non conetur ut vel vno die bene viuatur, & allaborer quantum est ex parte sua, ut opera sua benefiant? Atque illud est, quod nobis in examine particulari B. P. N. praescribit, ubi etiam de vno medio die in alterum bona proposita nos concipere iubet, dicentes: Ab hoc tempore usque ad prandium saltent modeste megeram, silentium seruabo, vel patientiam praferam. Hacque ratione facile & leue tibi redditur quod fortasse difficile ac durum foret, si absolute & generaliter sumeres, dicendo, Nunquam extra tempus loquar, aut semper me restricte, modeste, compone, & recollete geram.

Hoc certe medium ille usurpauit Monachus, de quo in vitis Patrum legitur, hinc cum a gula ita tentaretur, & iam inde usque ab exortu diei dirissima eum torqueret fames, itaque viribus deficeret languidus, ut ferendo non esse videretur, nec tamen sanctam monachorum, consuetudinem non comedendi scilicet, nisi post tertiam a vespera horam, transgrederetur, hac cautela utebatur, sicque se ipsum summo mane alloquebatur, Etsi labores fame, parum est tamen ad usque tertiam diei horam eam pati, haec ubi venerit, tunc demum comedere poteris, ubi vero iam hora tertia venisset, dicebat: Vix mihi iam inferam necesse est, & ante sextam non comedam. Sicut enim ad usque tertiam cibo potui abstinere, ita & usque ad sextam abstinere poteris, atque ita se intermedio illo tempore gerebat. Hora sexta cum iam venisset, panem suum aqua immittebat, dicens, Interim dum panis maceratur, usque ad noctem expectem oportet, nam si haecenus ieiunus expectarim, nolo ob duas vel tres, quae adhuc restant, horas fratrum consuetudinem infringere.

Cum hora nona aduenisset, tandem

aliquando, etiam dictio ante orationibus suis, cibum sumebat, multis id ipse diebus continuo cum fecisset, breuibus hinc interuallis ac spatiis sese deripiens, tandem die quodam cum sero se hora nona iam ad capiendam refecionem composuisset, tetrum & atrum quendam fumum est sportula, qua panes suos asseruabat, surgentem, & per cellulae fenestram erumpentem, conspexit? qui erat haud dubie spiritus ille diabolicus, qui cum assidue tentabat, hinc illo ex tempore nunquam rabiosam & caninam illam famem, & falsos illos corporis defectus ac deliquia sensit: adeo quidem, ut & continuos duos sine cibo villo dies traduceret, & vix famem sentiret. Ita scilicet, quam de hoste suo consecutus erat victoriam, & quam passus erat tentationem, Dominus dignatus est compensare.

Diximus autem, & non sine causa, medium hoc imbecillitati nostrae quam maxime proportionatum esse; quia id nos ceu infirmos & debiles paulatim tandem quodammodo subleuat & erigit, ne labore longo deterreamur. At si generosi & feruidi essemus, ingentique erga Deum amore incensi, necesse nos non esset hoc adminiculo paulatim animari & confortari, ut sic labor & difficultas nobis minor videretur. Verus enim seruus Dei nec respicit longum tempus, nec multos annos, sed tempus omne quod Domino seruitur, illi nimis quam videtur breue, & labor paruus. Quocirca his eum adminiculis minime opus est paulatim ad altiora erigere. Egregie id declarat sanctus Bernardus; Verus iustus, inquit, non ad annum, vel ad tempus diurnum; insit mercenarius, sed in aeternum diuino se mancipat famulari, sine vilo inquam termino, sed ardenti quadam voluntate. Audi vocem iusti dicentis, In aeternum non obliuiscar iustificationes tuas, quia in ipsis iustificasti me. Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes, legem & consilia tua in aeternum; non igitur ad tempus iustitia eius manet,

Vli fu

Sep. 4

Gen.

Epist. 114
Abba. 114Psal. 111
& 112.Secreta
dium
Confu
bene
d.

net, non aliquanto tempore, sed in sæculum sæculi. Et quia absolute ac sine vilo certo termino Deo famulari statuit, atque ad hoc sese obtulit, nec limitando dixit, Ad annum aut triennium isthoc faciam; hinc & præmium eius interminabile erit, & in æternum duraturum. Sempiterna itaque iusti esuries sempiternam meretur refectionem. Atque hoc in sensu explicat Sanctus Bernardus illam Sapientis sententiam, *Consummatius in breui expleuit tempora multa*: id est, verus iustus in paucis temporibus, paucisque vitæ diebus multos quodammodo vixit annos; tantum namque amat Deum, & tanto ei seruiendi tenetur desiderio, ut et si centum atque etiam centies mille annos viueret, semper tamen magis ac magis illius se obsequio impenderet: hinc hocce ob desiderium ac propositum tantum meretur, ac si toto illo tempore ita viueret. Deus namque illum iuxta eius desiderium ac propositum præmiabitur. Hi sunt vere viri masculiformati, & fortes, ad instar Iacob, qui ob ardentem, quo Rachaelem suam prosequabatur, amorem, septem ac rursus septem annorum famularum, quem eius habendæ ergo famulari debebat, flocci pendebat, videbantur illi pauci dies præ amoris magnitudine.

CAPVT VII.

Aliud proponitur medium, assuescere scilicet bene perfecteque sua munia obire.

Magnus ille & priscus Philolophus Pythagoras, discipulis & amicis suis ad virtutem aspirantibus, hoc quo hæc illis facilis & suavis redderetur, consilium suggererat; Vnusquisque, inquit, vestrum optimam quandam vitæ rationem sibi seligat; nolite autem

curare quod hæc laboriosa, salebrosa, difficilis initio appareat; postea namque consuetudine & vsu ipso facillima & suauissima fiet. Est sane medium hoc quam maximi momenti, & omnibus nobis vsurpandum, non tam quod id à Philosopho illo magno sit suggestum, quam quod ipsum Spiritus sanctus, uti modo ostendemus, consuluerit, & valde sit ad id quod spectamus, efficax & conueniens. Bonam, Deo laus, vitæ rationem iam selegimus, aut, ut melius dicam, ipse nos Dominus ad eam selegit. *Non vos, inquit ipse, me elegistis sed ego elegi vos.* Ob quam ipse gratiam sit in æternum benedictus, & in sæculum sæculi superexaltatus. Cæterum in hac ipsa vita & statu, in quo nos Deus Optimus Maximus posuit, habere locum potest & magis & minus. Potest namque perfectus Religiosus esse, potest & imperfectus & tepidus, prout tua futura sunt opera. Si ergo in eo statu proficere, & perfectionem assequi velis, assuesce omnia Religionis opera bene & perfecte agere; assuesce orationem & reliqua tua exercitia spiritualia serio & recte obire; assuesce in obedientia & regularum tuarum obseruantia exactus esse, assuesce parua ac minuta magnificare; assuesce denique secretiori recollectioni, mortificationi, modestiæ, silentio; & non te terreat, quod aliquam in principio in his difficultatem sentias: postea namque per consuetudinem & vsum omnia non modo experieris facilia, verum & admodum suauia, dulcia, sapida, nec fatiari gratis Deo agendis poteris, quod hisce de rebus assuescerit.

Hanc nos Spiritus sanctus doctrinam in multis Sacre scripturæ locis docet. In Prouerbiis quippe dicit, *Viam sapientie monstrabo tibi*, id est, ego te docebo sapere in cognitione Dei (id enim in Sacra Scriptura, teste Sancto Bernardo, significat sapientia) sapientia scilicet est sapida Dei scientia. Docebo itaque te, inquit, viam & modum quo saporem & gustum è Dei cognitione, amore, &

Vii supra. Sap. 4. 13.

Gen. 29. 20.

Ioan. 16.

Prou. 4. 11.

Bernard.

Sextum medium. Consuetudo bene operandi.

seruitio capere addiscas. *Ducam te per semitas virtutis & equitatis; quas cum ingressus fueris, non arctabuntur gressus tui, & currens non habebis offendiculum.* Porro via hæc semita vocatur nomine, quod virtus in principio, ob nostram in malum propensionem, difficilis sit, & angusta quædam semita videatur, at postquam arctos illos tramites & angustias iam pertransierimus, viam quandam latam & spatiosam & commodam alacres ingrediemur, quin imò sine offendiculo ac remora vlla curremus. Sub huius metaphora ambagibus peregræ Spiritus sanctus ostendit, quamuis initio aliquam in hac virtutis ac perfectionis via difficultatem sentiamus, non propterea nos animis cadere debere; quia postea non modo difficultatem nullam, verum etiam magnam vice versa consolationem, voluptatem, & delectationem, vt dicturi postea sumus, experiemur. *Quia modicum laborari, inueni mihi multam requiem.* Idem etiam repetitur sexto Ecclesiastici capite, *In opere ipsius exiguum laborabis, & cito edes de generationibus illis.* Idem quoque monet Sanctus Paulus, *Omnis autem disciplina in presenti quidem videtur non esse gaudij, sed mœroris, postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddit iustitie, & non facilis modo fit, sed & dulcis & sapida.*

Quod etiam in omnibus artibus & scientiis locum habere videmus. Constat enim quam tironi incipienti initio litterarum studia difficilia & amara sint, quam sæpe necesse sit violenter eum eodem adigere, & vt studeat compellere: Vnde etiam vulgo dicitur, litteras homini per sanguinem instillari. At postea per quotidianum exercitium & vsum assiduum, vbi quis aliquem in iis profectum fecit, & aliquid iam scientiæ acquisiuit, adeo illi hæc placere incipiunt; vt vnica & sola eius voluptas & recreatio sit studiis assidue intendere. Pari etiam modo serres in via virtutis & perfectionis habet.

Egregie id declarat sanctus Bernardus, explicans illa Iobi verba, *Quæ prius nolebat tangere anima mea, nunc præ angustia cibi mei sunt.* Nosse, inquit, vis quid faciat consuetudo, quanta eiusdem potentia sit & vis, audi: *Primum tibi importabile videbitur aliquid, processu temporis si assuecas, iudicabis non adeo graue; paulo post & leue senties, paulo post nec senties, paulo post etiam delectabit;* vt dicere cum Iobo possis, *Quod antea anima mea abhorrebat, & ne quidem bonis inspicere oculis poterat, sed horrorem mihi mouebat & auersionem, iam cibis alimentum, & esca mea est, tum dulcis, tum sapida quam maxime.*

Talia itaque sunt omnia, qualiter sese quis assuecerit. Ideo nimirum difficile tibi ac molestum videtur, additiones, circumstantias, & documenta in oratione & exanime præscripta obseruare, quia paruum eorum vsum & consuetudinem habes. Ideo tantam in imaginatione tua recolligenda, vt non statim ac experrectus fueris, orationi insistendum est, quocumque diuertitur, difficultatem sentis, quia nunquam tibi ad hoc violentiam intulisti, nec ei recolligendæ refræmandæ, ne quid aliud cogitet, quam id de quo instituenda meditatio est, assueuisti. Idcirco etiam silentium & solitudo tristitiam tibi ac melancholiam causantur, quia parum ea vsurpasti. *Colla enim inquit Thomas à Kempis continuata dulcescit, parùm frequentata amarescit:* quare eam frequentata, familiaremque tibi redde, & paulatim ea suavis & iucunda fiet. Idcirco denique seculari difficilia & molesta videntur oratio & ieiunium, quod iis non assueuerit.

Dauidi sua Saul arma circumdedit, vt iis intueus cum Philistæo duellum iniret; sed quia nullum armorum vsum & consuetudinem habebat, hinc cum eis procedere nequit, sed protinus exiit. Postea vero cum arma sibi familiaria quotidiana eorum tractatione se-

Ecl. 5. 15.

Ecl. 6. 20.

Heb. 12. 11.

Lib. 1. Conf. der. ad Lu. gen.

Thom. à Kemp.

1 Reg. 17. 5.

esset, valde bene & commode cum iisdem configere potuit. Quod vero hic de virtute & bono dico, idem est & de vitio & malo intelligendum: nempe, si à parua quadam consuetudine transuersum te abripi sinas, futurum vt malum id increfcat, Maioresque in dies vsu vires acquirat, & postea difficillime aliquot ei remedium queat adhiberi imo toto vitæ tempore tibi sit adhæsurum. Si iam inde à principio opera tua affuenisses bene agere, quam te iam opulentum & diuitem inuenires, quanto iam in gaudio & voluptate viueres, viso virtutem & bonum tam tibi facile & dulce redditum esse. Vide quam ille iucundam letamque vitam agat, qui iurandi consuetudinem penitus aut non habet, aut deditic; vide quanta is facilitate & leuitate tot peccata mortalia euitet. Igitur iam inde ab hoc temporis articulo bonam consuetudinem indue: quia potius est serius quam nunquam. Et serio satage ordinaria illa, quæ facis opera, bene agere, cum tantum tua id referat, imo & ad hoc, siquidem necesse fuerit, particulare examen applica: nulla namque te melius tuum instituere examen poteris, atque ita fiet, vt bene ea agere tibi & leue & iucundum futurum sit.

CAPVT VIII.

Quantum Religiosi intersit, in via virtutis non segnescere aut delassari.

EX supra dictis haud difficulter intelligi poterit, quanti referat Religiosum in capta deuotione semper vegetum se conseruare, inque piis Religionis exercitiis continuo ingenti cum seruore procedere, atque adeo om-

nem à se teporem ignauiamque quam longissime excutere: si enim eam semel induerit, postea admodum durum ac difficile erit eadem emergere. Potest quidem efficere Deus, vt ad primos feruores suos & perfectiones denuo reuertatur; sed hoc miraculi & prodigij instar futurum est. Præclare hoc ostendit sanctus BERNARDVS, ad Richardum Abbatem Fontanensem, eiusque Religiosos, in quibus scilicet hoc DEVS miraculum fecerat, scribens: Cum enim hi eatenus tepidum & ignauum vitæ genus sectati essent, eos ipse admonitione sua ad vitam insigniter feruidam & perfectam traduxit, & in viros alios commutauit. Itaque summa quadam cum admiratione, animique sui gaudio hanc eis mutationem congratulatus, sic ait, *Dignus Dei est isto. Quis dabit mihi vt transeam & cum Moysè videam visionem hanc magnam.* Nec enim minus mirabile iucunda ista promotio & miraculum est, quam id quod in tubo illo ardente, incombusto tamen & in consumpto Moysis conspexit. *Rarissima avis in terris est, qui de gradu, quem forte in Religione semel attigerit, vel parum ascendat. Multo facilius reperies, multos seculares conuerti ad bonum, quam unumquempiam de Religiosis transire è vita tepida & remissa ad melius, vitamque feruidam ac perfectiorem.* Cuius rei ratio hæc est: quod secularibus non tam continua & frequentia ad vitam bonam sunt remedia, quam Religiosis. Hinc dum bonam aliquam conuersionem illi audiunt, dum repentinam & infortunatam vicini aut amici sui mortem conspiciunt, nouitas hæc terrorem quandam & admirationem in iis excitat, eosque ad vitæ emendationem & mutationem impellit? At si Religiosus, qui isthæc remedia tam continua habet & assidua, tantam inquam, Sacramentorum frequentiam, tot spirituales exhortationes,

tot derebus diuinis meditationes, tot de morte, iudicio, inferno, & gloria celesti agendi cogitandique exercitia; omnibus his non obstantibus tepidus & languidus sit, quæ haberi spes potest, vitam eum in meliorem mutaturum? Iam enim aures eius huiuscemodi assidue audiendo occalluerunt; atque ita, per quod iuari ipse deberet, & alii mouentur, ipsum nihil penitus mouet, nec vllam in eius animo impressionem facit.

Epist. ad plebem Hipponefis. 137.

Serm. 3. in festo Apostol. Petri & Pauli.

Tören. 4. & 5.

Hic item sensus est notissima huius sententiæ Sancti Augustini; *Ex quo Deo seruire coepi, quomodo difficile sum expertus meliores, quam qui in Monasteriis profecerunt, ita non sum expertus peiores, quam qui in Monasteriis ceciderunt.* Asserit quoque Bernardus, quam paucissimos illorum, qui in Religione ceciderunt & lapsi sunt, ad eum denuo post gradum & statum reuerti, in quo antea fuerunt, sed eos semper in peius ruere, ac deteriores fieri. Quos etiam, inquit, deplorat Ieremias Propheta, dicens, *Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus? quoniam antiqua illa pulchritudo & decus euauit? Nam qui nutriebantur in croceis & purpureis lectulis, qui, inquam à Deo in oratione tam raris & suauibus deliciis perfundeabantur, quorumque omnis conuersatio in cælo erat & cum cælestibus, amplexati sunt stercore, & iam luto sese & cæno fœdissimarum voluptatum oblectant.*

Ad eo, vt communiter loquendo, nulla aut parua admodum de illis concipienda spes sit, qui in Religiosa vita iam deficere & obtorpescere incipiunt. Quæ sane res maximopere omnes nos perterreere deberet. Rei porro huius ratio est illa, quam iam ante obiter indicauimus: quod nimirum illis hi remediis ac medicinis ægrescant & morbum contrahant, quibus melius habere, & vires suas aut restaurare, aut conseruare deberent. Si ergo per quod

alij meliorantur & curantur, hi deteriorentur, & malam valetudinem contrahant, quomodo eos iuari & proficere posse sperandum est? Infirmum, in quo nullum medicamenta quæ sumit effectum habent, sed qui per eadem adhuc peius habet, pro desperato & deposito habere potes. Hinc etiam est quod peccatum & lapsus Religiosi vulgo tanti faciamus, tantumque ea metuamus; in secularibus vero vix ea curamus.

Quando medicus in ægriente, debili & morbo aut virium deliquium, aut magnam aliquam pulsus debilitatem videt, parum ea curat; quia hæc ordinariam eius dispositionem non imminuant, aut destruunt; at quando talia in homine robusto & bene sano notantur, vt malum & sinistrum signum ea habentur; tale enim symptoma nihil est aliud, quam malignus quidam humor prædominans, qui sit vel mortis, vel grauis cuiusdam morbi prognosticon. Eodem plane modo hic se res habet si enim secularis quis in graui peccata incidat, non sunt ea talia symptomata, quæ vitam hanc tam negligentem, vt pote qui semel tantum per annum peccata confitetur, & inter tot peccandi occasiones huc illum impellentes habitat, multum deterant ac probrosam reddant: at si Religiosus aliquis tam frequenti Sacramentorum sumptione, tam frequenti oratione, tot sanctis exercitiis communitus & sustentatus, impingit, certum id est & virtutis insigniter attritæ, & infirmitatis radicatæ argumentum. Vnde est cur merito timeamus.

Verum non ideo dico, ait Sanctus Bernardus vt animum despondeas, præsertim si statim resurgere velis (quo enim conuersionem diutius differas, eo tibi ea difficilior erit) sed idcirco hæc scribo, vt non pecces, non cadas, non deficias. Si tamen aliquis cadat, aduocatum bonum habemus. I E V M, qui

1. Iun. 21.

qui poteſt quod ipſi minime poſſumus. *Filioli mei, hæc ſcribo vobis, vt non peccati, ſed etſi quiſ peccauerit, aduocatum habemus apud Patrem Ieſum Chriſtum iuſtum.* Nemo proinde deſperet aut diffidat; ſi enim extoro corde ad Deum ſe conuertat, miſericordiam haud dubie conſequetur. Si enim Petruſ Apoſtoluſ etiam poſtquam tandiu in Chriſti ſchola egit, & tantis ab eo fauoribus eſt cumulatus, tam grauiter cecidit, & poſt tam grauem lapſum, Domini inquam & Magiſtri ſui abnegationem, ad tam ſublimem & eminentem euectus eſt ſtatum, quiſ deſperet? An vero in ſæculo, ait Bernarduſ, magis peccaſti quam Sanctuſ Pauluſ? hic in Religione magis quam Sanctuſ Petruſ? Hi tamen, quia commiſſorum eos pœnituit, & pœnitentiam egerunt, non modo veniam illorum ſunt conſecuti; verum etiam ad eminentem quãdam ſanctitatem & perfectionem euecti. Hoc tu imitare, & non modo ad priorem ſtatum, ſed etiam ad maximam perſurgere & redire poteris perfectionem.

CAPVT IX.

Quanti interſit Nouitioſ nouitiatus ſui tempuſ bene impendere, inque eo aſſueſcere exercitia Religionis bene perfecte que obire.

EX hæcenus dictis colligere poſſumus, quanti Nouitioſ referat tyrociniũ ſui tempuſ bene vtiliterque impendere, & eo durante conſueſcere Religionis exercitia bene & prout oportet exequi. Quod documentum iſ omnibus etiam ſeruire poterit, qui iter virtutis iam ingredi incipiunt. Prima Magiſtri Nouitiorum in ſocietate noſtra Regula ſatis id nobis, breuibus licet verbis, declarat, quæ non nobis duntaxat, ſed omnibus in genere Reli-

Rodriguez exercit. pars 2.

gioſis dicuntur: Nouitiorum profectus rem eſt: magni momenti ſibi commiſſam intelligat. Cuius rei duæ rationes æque maxime ſubſtantiales aſſignantur, vt ſic ſuos magiſter talis oculos aperiat, & quanti ponderis ſibi ſit negotium concredituſ intelligant. Prima eſt, quia ex prima Nouitiorum inſtitutione & educatione pendet maiori ex parte eorundem in poſterum profectus & prouectio. Altera, quia ab ea tota ſpes Societatis noſtræ in Domino, atque adeo bona Religionis omnis conſtitutio & ſolus dependet.

Vt vero particulariſ hæc rationes declararem, dico primo à prima illa inſtitutione & habitu, quem quiſ in nouitiatu ſuo contrahit totum eius in poſterum profectum aut defectum, communiter loquendo (vt ſuperiori capite declarauimus) dependere. Si enim qui� tyrociniũ ſui tempore tepide & negligenter profectus ſui ſpiritualis negotium egerit, tepiduſ & negligens tota vita manebit; neque enim putandum maiori eum poſtea cum feruore & accuratione proceſſurum; quia non veriſimile ac credibile illam mutationem & meliorationem poſt ſecuturam, quin potius credendum eum nequaquam mutandum.

Vt vero meliuſ hoc appareat, particulariſ hic ipſum Nouitium alloquemur, rationibus prolatis ipſum conuincendo. Adſit ergo: Iam tempore tyrociniũ tui multum tibi ſuppedit temporis, ad vni tuo in ſpiritu profectui ſerio attendendum, multa que tibi hic ſunt media, quæ ad hoc non paruo adiumento eſſe queant huic enim rei ſoli Superiores tui ſedulo inuigilant, atque hoc præcipuum eorum officium & partes ſunt. Iam multa aliorum habes exempla, alii rei, præterquam huic ſoli, non intendentium.

Nam non mediocriter ad profectum animat & incitat, habitare & conuerſari aſſiduo inter tales, qui de

K nul-

nulla realia laborant; adeo ut quamuis quis sit vecordissimus & pigerrimus, si modo ante oculos suos alios in spiritu videat proficere, necessario suo debeat veterno egredi. Iam cor habes ab omni occupatione liberum, & nullius rei tractatione implicatum, quin (ut apparet) virtutis appetens.

Nullam item occasionem habes, quæ te in hac re impediatur, quin imo multas, quæ ad hoc auxilio sint. Si ergo iam, quando ad hoc solum hic versaris, & alia res non sit cui intendas; non proficis, nec ullam tibi virtutem colligis, quid tum futurum, quando cor tuum oppignoratum negotiis, & in mille partes dissectum & distractum erit? Si modo in tanta à negotiis vacatione, in tantis commoditatibus, & alio quodammodo sumptus præstante, orationem & examina tua non bene peragis, additiones tuas negligis, & reliqua tua spiritualia exercitia seigniter obis, quid erit quando sexcentis studiorum, & postea negotiorum, confessionum excipiendarum, & concionum habendarum curis distraheris? Si modo per tot exhortationes, colloquiaque spiritualia, per tot exempla, stimulos, & impulsus, non proficis, quid erit quando variæ ad non proficiendum occasiones & impedimenta ingruent, quæ te disturbent: Si modo, in ipso conversionis tuæ initio, quando nimirum ipsa rerum nouitas maiorem in te deuotionem & feruorem debebat excitare, teporem præfers & torporem, quid erit postea, quando iam aures ad omnia quæ te mouere & adiuuare possent, occalluisse senties? Adhæc, si modo, quando passio non nisi primum pullulare incipit, & praua inclinatio nondum potens & violenta est, quod adhuc suo in principio & ortu sit, eidem, ob paruam quam in eo sentis difficultatem, resistere negligas, nec audeas; quomodo postea ei resistes, aut expugnabis, quando iam radicata profundius erit, &

magnas longo usu & consuetudine vires acquiserit, quam exuere tibi morte grauius videbitur?

Egregio id declarauit exemplo Beatus Dorotheus. Quidam de præfatis illis eremi Patribus in agro quodam Cypressis omnigenis, quarum aliæ maiores, aliæ paruæ, aliæ mediocris longitudo erant, confito cum discipulis suis ambulabat: quorum vni mandauit ut harum Cypressorum vnam euelleret, & ecce mox is vnam facile, sed de minoribus, euulsi. Tum Abbas, Illam etiam (paulo maior, hæc erat) euelle: quam quidem alter euulsi, sed maiori contentione & labore, atque adeo ambabus manibus. Ad aliam vero quandam euellendam, socio opus habuit Alias etiam, ne omnes quidem simul iuncti, euellere potuerunt. Tum senex, Ita plane se habet res, fratres, in animi passionibus extirpandis, principio namque, quando nondum firmas radices egerunt, facili eæ negotio edomantur & euelluntur, & vel minimus, quem adhibueris, conatus ad hoc sufficit; at postquam ipsa consuetudine longe lateque radices iam emiserit & fibras, difficile tibi eas erit extirpare, magnis ad hoc opus erit conatibus, & ne sic quidem scio an eo poteris perungere.

Hinc facile patebit, quam graui in errore & tentatione diaboli versetur is, qui suam profectum procrastinat, & postea se suas sperat passiones mortificaturum, & facile superaturum id, quod iam ob paruam ingruentem difficultatem aggredi ex inertia non audet. Si, quando minor est difficultas, eandem superare non audes, quomodo cum maior futura est, audebis. Si iam, quando passio tua adhuc lenunculus imbecillus est, metuas, & signa uescas, quid erit quando iam creuerit, & vasta eruentaque facta fuerit bellua? Quapropter id tibi persuadeas velim te, si iam initio intepueris & langueris, etiam postea tepidum & torpidum fore. Si modo bonus non fueris Nouitius, nec bonus disci-

discipulus non eris bonus veteranus, nec bonus magister. Si iam in obedientia & regularum obseruantia negligens fueris, postea multo etiam eris negligentior. Si iam in spiritualibus exercitiis torpidus & segnis fueris, eaque imperfecte ac velut frustillatim & & staginatim obieris, tota etiam vita imperfectus & veteramentarius manebis. Videndum ergo ut bonam iam induas formam & plicam: illa namque tibi perpetua erit. In fermento apte beneque inferendo omnis sita pinſendi ars.

Peſſeol. discipula.

Vnde Sanctus Bonauentura, *Formam, quam primo quis recipit, vix deponit, & qui disciplinam in noua conuersationis initio negligit, ad eam postmodum difficile applicatur.* Valde aegre quis se in senio applicat rei, cui in adolescentia non assuevit. *Proverbium est, & quidem proverbium Spiritus sancti, ait Salomon, Adoleſcens iuxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea.* Vnde bene

Præ 22.6. De iana vita fugat grad.

Ioannes Climachus, Periculosum cum primis, & merito timendum quid esse docuit, si quis repide & languide viam Spiritus aſpiciatur: id enim certissimum futurae ruinae esse argumentum. Hac de causa permagni refert, aliquem à principio se virtuti & exercitiis spiritualibus bene perfecteque exequendis assuefacere. Quod ut omnes faciamus, hortatur nos Spiritus sanctus per Ieremiam, *Bonum est viro, cum portauerit iugum ab adolescentia sua: qualis enim tunc fuerit, talis etiam postea manebit, virtusque ei & bona opera sic facilia fient, sin minus, magnam in iis difficultatem sentiet. Qua enim in iuuentute tua non congregasti, quomodo in senectute tua inuenies?*

Timon 3. 27.

Eccl. 1. 5.

Exprima hac ratione sequitur secunda: Si enim vniuersus Religiosi in posterum profectus à prima eius institutione & formatione pender, sequitur & vniuersum Religionis bonum ab ea dependere.

Religionem quippe non constituunt

nudi domorum aut temporum parietes, sed tota Religiosorum congregatio: & qui in nouitiatu versantur, sunt illi qui postea totam Religionem repraesentant. Hinc societati nostrae satis non fuit Collegiorum seminaria, in quibus nostri in litteris simul ac virtute proficiant instituere; verum etiam solius virtutis seminaria & scholas erexit, in quibus vni abnegationi & mortificationi proprie, & solum solidarum & verarum virtutum exercitio toti incumbere, ut potiori & maioris momenti fundamento, quam ipsa sunt litterae. Huic rei seruiunt domus probationis, quae, ut ait P.N. Franciscus de Borgia, nouitiis sunt *Epist. ad Soc.* ceu Bethleem, quod interpretatur domus panis. In his namque panes bis cocti, & reliquus ille commearus emitur, qui in nauigatione, & grauibus periculis, quae nos maneat, vsui futurus sit. Hic nostra Messis & Augustus est, hic tempus abundantiae, hic anni fertilitatis, quibus tibi in annos famis & sterilitatis de victu prospicere & providere debes, uti fecit Ioseph. Si hoc Aegyptii intellexissent, aduertissent, & cognouissent, non tam cito perfecto sua frumentum domo per venditionem eiecissent, quod deinde Ioseph congregabat, & in horrea regia recondebat. O si aduertes quanti interis, bene te prouisum, instructum & communitum domo probationis egredi; crediderim equidem non optaturum te cito ex eadem demitti; sed non mediocriter, dum ex ea dimitteris, doliturum, dum nempe consideras quam parum virtute & mortificatione instructus inde emigres. Hinc P. N. Franciscus, eos qui quam primum nouitiatu egredi aut cupiunt, aut gestiunt, satis ait indicare parum se sapere & non intelligere quam necesse sit bene se instructos inde emigrare, & ostendere parum se de reliquo itinere sollicitos esse, cum tam parum current, quod improuisi & commearu destituti inde egrediantur. Quam vero

nos Beatus Pater noster putabat diuites & instructos de Nouitiatu egressuros ! ita enim id ipse in constitutionibus nostris supponit. Cum enim duos nouitiis probationis & experimentorum annos assignasset, ut in illis suo hi profectui ita studeant, nullos ut alios libros tractare, & nulli studio, præterquam vni illi, quod ad maiorem sui abnegationem, & ad magis in virtute & perfectione crescendo dirigit, vacare fas sit; supponit eos inde tam spirituales & feruidas, tam mortificationis & recolationis amantes, tam erga orationem & res spirituales animantes egredi, ut frænis eos quibusdam compescendos putet. Vnde ipsos, dum iam ad Collegia emittuntur, serio monet ut primos illos feruores tempore studiorum nonnihil temperent ac moderentur, ne scilicet tam assidui in oratione sint, ne tantopere se mortificent. Præsupponit itaque Pater noster, Nouitios tanta cum luce & cognitione Dei, cum tanto mundi contemptu, tam pios & deuotos, tamque interius erga spiritualia affectos Probationis domo exire, ut hoc monito & cautela eos coercendos & refrenandos putaret. Tu itaque talis inde exire satage, ac tempus illud tam pretiosum bene impende, quia fortasse tota reliqua vita tua tale tibi ad in spiritu proficiendum, & diuitias spirituales comparandas & coaceruandas non obtinget.

Ne inutiliter illud tibi effluere sine, neque vnum eius punctum amitte. *Non defrauderis à die bono, & particula boni doni nonte prætereat.*

Cum multis nominibus ad Deo assidue gratias agendas obligati sint, quos ipse in tenera ætate ad Religionem vocat, tum vero eo quam maxime, quod hæc sit ad virtuti & disciplinæ Religiosæ se tradendum accommodatissima & facile flexilis. Nam ut arbusculam in principio, quando adhuc tenella est, facile flectere, quocumque ducere & curuare potes, ut ex

ea tandem insignis & proceræ arbor fiat: at, si eam libere crescere sinas, & ipsa postea in curuam, inflexam, & distortam arborem creuerit, ante eam frangas quam incurues qua forma etiam semper postea mansura est: ita per facile est quempiam in ætate tenera quamlibet ad virtutem flectere, bonoque applicare, qui si à teneris huic assuefecerit, ipsum postea facillimum sentiet, atque in eo semper deinde perdurabit & perseverabit. Si lana rudis adhuc & intexta tingatur, color, quem imbibit, nunquam deperit. Vnde Hieronymus, *Quis ad primænam albedinem reducet pannum coccineum, qui in lana tinctus sit?* Et alius ille:

Quo semel est imbuta recens, seruabit odorem Testa diu,

Hoc etiam nomine Regem Iosiam dilaudat Sancta Scriptura, quod à puero Deum sequi cœperit, *Cum adhuc puer esset, cœpit querere Deum patris sui Dauid.*

Humbertus vir sanctimonia illustris, & Fratrum Prædicatorum Magister Generalis, refert Religiosum quendam defunctum, post aliquot à morte suo dies, alteri Religioso familiari ante suo, illustrem & lumine cælesti refulgentem apparuisse, eique de cella euocato, ingentem hominum albis vestibus indutorum, & splendentium multitudinem ostendisse; qui quosdam in humeris cruces insignes habentes, supplicantium ritu ad cælum properabant: post paulo ostendisse illi & aliam processionem multo priorum luminosorem & pulchriorem, in qua quotquot procedebant, crucem suam pretiosam maxime & sublustrem manu gestabant, non vero humeris uti priores. Deinde & tertiam processionem in viso illi oblatam, duabus prioribus infinitis partibus etiam insigniorem; quas autem qui in eo agmine erant, habebant cruces, pulchritudine & decore aliorum priorum crucibus antecelle-

4. p. Constit. c.
4. §. 2.

Epist. ad
tam. lib. 2.
Epist. 11.

Hieronim.
Epist.

2. Par. 11.

Mat. 1.
Luc. 6.

cellebant: & hæc ipsimet non in humeris, aut suis manibus gestabant, sed duces quosque habebat Angelum, à quo & conducebatur, & crux gestabatur, ipsi vero eum læti & hilares sequebantur. Visionem hanc miratus Religiosus, eam petiit à socio, qui hanc sibi spectandam obtulerat, sibi declarari. Is ergo quam primum eam declarans, primos, quos vi-

derat cruces in humeris gestantes, ait esse illos, qui in ætate prouecta Religionem erant ingressi: secundos vero qui eas manu gestabant, eos, qui in iuuentute eam iniere; postremos demum, qui tam læte agiliterque incedebant, eos, qui in ætate puerili vitam Religiosam auspiciati mundo valedixerant.

TRACTATUS TERTIVS

DE RECTITVDINE ET PVRI-

tate intentionis, quam nostris in operibus habere debemus.

CAPVT I.

Nostris in operibus vana gloria in primis fugienda.

Nihil in Constitutionibus & regulis nostris magis nobis commendatur, repetitur & inculcatur, quam vt rectam in omnibus nostris operibus intentionem habere satagamur. Hanc enim ob causam singulis prope paginis aut regulis verba illa. *Ad maiorem Dei gloriam*, vel hæc. *Maius Dei obsequium semper intendo* (quod idem est) repetuntur. Adeo scilicet B. P. N. hocce maioris gloriæ & honoris diuini desiderium, cordi suo profunde infixum habebat, & tam omnia sua ad hunc finem opera agere assuetus erat; hinc tam sæpe hoc ore scriptisque repetit, atque identidem iterauit. *Ex abundantia enim cordis os loquitur.* Hoc quippe semper eius veluti symbolum fuit, hoc omnium eius operum anima quodammodo ac vita, quemadmodum in vitæ illius historia refertur. Vnde etiam merito eius imagini subscripta &

addita hæc inscriptio, *Ad maiorem Dei gloriam*. Hæc eius insignia sunt, hæc eius epigraphe, hoc eius symbolum, in hoc denique vniuersa illius vita & omnia gesta velut compendiose continentur, adeo vt maioribus affici laudibus & præconiis in tam paucis verbis non posset. Hæc porro etiam nostra insignia, inscriptio & symbolum esse debent, vt velut legitimi bonique filii Patri nostro per omnia assimillemur.

Non sine ratione autem tantopere id ipse nobis commendat: quia omnis noster profectus & perfectio in operibus quæ agere debemus, sita est: quo enim hæc futura sunt meliora & perfectiora, eo & nos meliores & perfectiores futuri. Tanto vero plus opera nostra habitura sunt bonitatis ac perfectionis, quanto nostra intentio rectior & purior, eorumque finis sublimior erit & perfectior. Hæc quippe est quæ suum operibus dat esse,

K 3 iuxta.